

Contact

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Datum
27 juli 2023

Ons kenmerk
PZH-2023-837861180
DOS-2023-0003572

Verkiezingsprogrammacommissie

Onderwerp

Input verkiezingsprogramma's Tweede Kamerverkiezingen 2023

Geachte leden van de verkiezingsprogrammacommissie,

Op 22 november 2023 vinden er Tweede Kamerverkiezingen plaats. U heeft op verzoek van uw partij de taak gekregen een verkiezingsprogramma te schrijven. Namens de Provincie Zuid-Holland, de drukst bevolkte en meest economisch krachtige provincie van Nederland, leveren wij u graag een aantal suggesties voor uw programma.

De Provincie Zuid-Holland vormt een kwart van de Nederlandse inwoners en haar economie en heeft essentiële voorzieningen en infrastructuur die ook van groot belang zijn voor de rest van Nederland. Wij zijn de toegangspoort naar de rest van Nederland en een gedeelte van Europa, onder andere door de aanwezigheid van de Rotterdamse Haven. We beschikken over vele onderwijs-, onderzoeks- en kennisinstellingen die elke dag bijdragen aan een beter Nederland. We beschikken over een schitterend landelijk gebied, waar boeren en tuinders elke dag hard werken aan de voedselvoorziening in Nederland en de rest van de wereld. Kortom: Zuid-Holland doet ertoe!

Aan het begin van de zomer heeft de nieuwe coalitie van de Provincie Zuid-Holland (bestaande uit BBB, VVD, GroenLinks, PvdA en CDA) haar coalitieakkoord 'Krachtig Zuid-Holland' gepresenteerd. Op basis van dit coalitieakkoord geven wij u op een aantal onderwerpen graag input mee, waar u eventueel gebruik van zou kunnen maken in uw programma.

Natuur, klimaat, water, duurzame landbouw en transitie landelijk gebied

Provincies spelen een grote rol in het bewerkstelligen van natuurherstel, het realiseren van nieuwe natuur, de transitie van het landelijk gebied en het verduurzamen en toekomstbestendig maken van de landbouw. In het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) heeft het Rijk doelen toebedeeld aan provincies om verschillende doelstellingen integraal aan te pakken. Deze verplichtingen zijn onderverdeeld in doelen voor natuur en stikstof, water en klimaat. Het hoofddoel van ons Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) is het realiseren van de wettelijke doelstellingen voor het landelijk gebied. Binnen deze doelen zetten wij ons ook in voor de leefbaarheid en vitaliteit van ons landelijk gebied. Ook in de komende jaren willen we blijven samenwerken met de landelijke overheid om dit mogelijk te maken. Daarom vragen wij:

- Zorg ervoor dat provincies *structurele* middelen krijgen voor het realiseren van nieuwe natuur, natuurherstel, maar ook voor de andere opgaven in het landelijk gebied, zoals bodemdaling, het verbeteren van de waterkwaliteit (en de bredere doelen uit de

Kaderrichtlijn Water), het terugbrengen van de stikstofuitstoot en -depositie en het nemen van effectieve maatregelen. Het is van het grootste belang dat provincies hier snel mee aan de slag kunnen. Als een voortvarende aanpak uitblijft, heeft dit zeer grote negatieve effecten op verschillende zaken zoals woningbouw, infrastructurele projecten en verduurzaming.

- Geef in het kader van de verduurzaming van de land- en tuinbouw de ruimte aan de provincies en haar gebieden om maatwerk toe te passen, per gebied en ondernemer. De Provincie Zuid-Holland wil samen met boeren en tuinders aan de slag om te werken aan een gezond verdienmodel. Dit geldt ook voor de verduurzaming van de glastuinbouwsector, onze op één na belangrijkste economische sector. Wij ondersteunen boeren en tuinders die willen innoveren, zeker in gebieden waar de uitstoot van stikstof een grote opgave is. We verwachten dat ook vanuit de landelijke overheid hiervoor ruimte geboden blijft worden, zodat de sector concrete stappen kan zetten.
- Er moet zo snel mogelijk een oplossing komen voor de PAS-melders en de interimers in de Provincie Zuid-Holland. Vrijgekomen stikstofruimte moet worden ingezet om deze groepen te legaliseren. De landelijke overheid moet dit prioriteit blijven geven en hierin goed samenwerken met de provincies.
- Zorg vanuit de landelijke overheid voor de benodigde middelen voor het bewerkstelligen van een transitie in het landelijk gebied. Zorg er daarnaast voor dat deze snel beschikbaar komen en voldoende zijn, zodat het proces geen onnodige vertraging oploopt.
- De Noordzeekustprovincies (Zuid-Holland, Noord-Holland en Zeeland) hebben te maken met een groot aandeel stikstof- en ammoniakdepositie die afkomstig is van zee en uit het buitenland. We willen dat het onderzoek naar de herkomst van deze depositie versneld wordt en waar nodig door de landelijke overheid maatregelen worden genomen om deze depositie te verminderen, aangezien deze buiten onze invloedssfeer liggen.
- Ook Zuid-Holland heeft te maken met een grote uitdaging op het gebied van water. Niet alleen op de hoge zandgronden in Nederland speelt het vraagstuk van droogte; dit is ook in Zuid-Holland het geval. Hierdoor treedt in onze provincie verzilting op, wat vele problemen oplevert. Het is ook van belang om voldoende zoetwatervoorraad te hebben, om ook in de toekomst voldoende drinkwater te hebben. We verwachten ook de komende jaren ondersteuning van de landelijke overheid om deze problemen het hoofd te kunnen bieden.

Wonen

Nederland heeft te maken met een zeer grote woningbouwopgave. Provincies spelen een belangrijke rol in het realiseren van nieuwe woningen. Alleen al in Zuid-Holland willen we tot en met 2030 bruto 235.460 woningen toevoegen, waarvan 2/3^e betaalbaar. We hebben afgesproken dat gemeenten toegroeien naar minimaal 30% sociale huurwoningen in de bestaande voorraad. Daarnaast sluiten we aan bij de landelijke afspraken dat minimaal 2 op de 3 nieuwe huizen in de categorie betaalbaar vallen. 40% van de nieuwbouwwoningen moet sociaal zijn, dat komt neer op circa 100.000 sociale huurwoningen. Vanuit onze rol hebben we in het recente verleden Woondeals gesloten met onze gemeenten, corporaties en de Rijksoverheid om aan deze opgave bij te dragen. Wij gaan ervan uit dat het Rijk een betrouwbare partner blijft en deze woondeals bestendigt. Daarom vragen wij aandacht voor:

- De knelpunten van de woningbouwopgave zijn bekend. Om de opgave te kunnen realiseren moet het Rijk (vanuit verschillende ministeries) op verschillende manieren (bijvoorbeeld

juridisch en financieel) blijven bijdragen aan het realiseren van de woningbouwopgave. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle overheden, zowel centraal als decentraal.

- De forse woningbouwopgave kan alleen gerealiseerd worden als het Rijk investeert in onder andere bereikbaarheid, financiën voor betaalbare en sociale woningen en voldoende middelen en menskracht. Wonen is meer dan een dak boven je hoofd. Om sociale structuren te versterken vragen we de landelijke overheid ook te investeren in faciliteiten voor werken, leren, zorg, sport, ontmoeting en ontspanning.
- De provincies moeten juridische instrumenten hebben op het terrein van de woningbouw, volkshuisvesting en toezicht op de asielopvang, zodat wij onze bestaande – en nieuwe – taken op een goede manier kunnen uitvoeren.
- Wij willen op het gebied van woningbouw structurele financiële afspraken maken in plaats van incidentele middelen.
- Blijf bij de woningbouwopgave ook oog houden voor zogenaamd toekomstbestendig bouwen. Hierbij wordt bij de realisatie van toekomstige woningen rekening gehouden met onder andere stijgende energieprijzen, klimaatverandering en biodiversiteit. Bij provincies zit veel kennis en kunde op dit gebied. Blijf ons dan ook betrekken bij onder meer het aanscherpen en harmoniseren van regelgeving, het aanjagen van de kennisopbouw en investeer als landelijke overheid in het beter mogelijk maken van deze transitie.
- Een aanpassing van het Bouwbesluit is nodig om energie positieve nieuwbouw mogelijk te maken. Dit, en het garanderen van de aanwezigheid van voldoende netinfrastructuur is noodzakelijk voor het realiseren van onze woningbouwopgave.
- Vanuit provincies, gemeenten en waterschappen wordt met het Rijk nagedacht over groen in en om de stad als voorwaarde bij verstedelijking. Ondersteuning van het Rijk in aanleg en beheer voor deze bovengemeentelijke (regionale) opgave is essentieel.
- Op dit moment vangt Zuid-Holland de meeste asielzoekers en vluchtelingen op van alle Nederlandse provincies. Daarnaast hebben wij ook een grote opgave met betrekking tot het huisvesten van arbeidsmigranten. Wij zien de noodzaak om, samen met de Zuid-Hollandse gemeenten, een goede opvang voor asielzoekers te realiseren maar geven ook de winstwaarschuwing dat een hoge taakstelling moeilijk te realiseren zal zijn in een provincie waar al bovengemiddeld veel mensen worden opgevangen, waar de ruimte schaars is en sowieso al de dichtstbevolkte provincie van Nederland is. We vragen de landelijke politieke partijen hier nogmaals aandacht voor te houden.

Bereikbaarheid en Mobiliteit

Zuid-Holland is één van de drukste provincies op het gebied van wegverkeer, fietsverkeer en openbaar vervoer. Om onze provincie ook in de toekomst aantrekkelijk en bereikbaar te houden, investeren wij de komende jaren in alle vormen van vervoer. Dit doen we onder andere door bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen gebruik te maken van het STOMP-principe (Stappen, Trappen, OV, Mobility as a service en Personenauto). Ondanks dat we blijven investeren, zien ook provincies hun investeringsagenda onder druk staan door hoge inflatie, het uitblijven van financiering door het Rijk en het stijgen van de prijzen voor grondstoffen. Hierdoor worden ook beheer- en onderhoudsprojecten vele miljoenen duurder en kan er minder geïnvesteerd worden. Dit heeft op korte en lange termijn grote negatieve gevolgen voor mobiliteit, maar ook leefbaarheid en economie. Daarom geven wij graag de volgende zaken mee:

- Blijf provincies meer dan ooit betrekken bij de moeilijke keuzes die de komende jaren gemaakt moeten worden op het gebied van (het realiseren van nieuwe) infrastructurele projecten.
- Blijf ook met provincies in gesprek over het ontwikkelen van nieuwe projecten die op termijn gestart kunnen worden. Zo blijven we vanuit Zuid-Holland graag in gesprek over het realiseren van de Bodegravenboog (verbinding tussen A12 en N11) om de bereikbaarheid van een groot gedeelte van het landelijk gebied van Zuid-Holland te verbeteren.
- Ook zien we de eerder door het Rijk toegekende projecten vanuit het MIRT zo snel mogelijk uitgevoerd worden om de bereikbaarheid van Zuid-Holland te verbeteren. Dit heeft een grote positieve invloed op de bereikbaarheid via het openbaar vervoer en de weg. Daarnaast heeft het positieve invloeden op het realiseren van de woningbouwopgave in onze provincie.
- Ondanks dat steeds meer reizigers na de coronapandemie weer gebruik maken van het openbaar vervoer, zijn de reizigersaantallen nog steeds niet op het niveau van begin 2020. Daarom is het noodzakelijk dat de landelijke politiek komt met een eerlijke transitierегeling, zodat provincies een goede bereikbaarheid – waaronder het landelijk gebied in onze provincie – kan realiseren.
- We werken graag samen met het Rijk om voor gehandicapten en mindervaliden te komen tot één nationaal ov-reisassistentiesysteem.
- We werken graag samen met het Rijk, in opmaat naar de concessie voor het hoofdrailnet, aan het afschaffen van het dubbele overstaptarief tussen de regionale bus en trein.
- We blijven graag met het Rijk in gesprek om het vervoer van gevaarlijke stoffen per trein door onder andere de Drechtsteden, maar ook in de rest van het land, te verminderen en dit op termijn te weren.
- Om de modal shift van goederenvervoer van de weg (niet alleen naar het water, maar ook naar het spoor) daadwerkelijk mogelijk te maken, moet het volgende kabinet stappen maken om dit mogelijk te maken. Denk hierbij aan het versneld invoeren van Europese regelgeving, het toegankelijker maken van het spoor voor goederenvervoer en het harmoniseren van de gebruikstarieven met die van andere landen.

Energie(transitie)

De provincie heeft het Klimaatakkoord (2019) omarmd en zet zich in om een actieve bijdrage aan de hierin geformuleerde doelen te leveren. Het is van belang dat de diverse overheden en andere partijen een constructieve samenwerking realiseren om de doelen te bereiken. Overheden kunnen dit realiseren door het beschikbare instrumentarium slim op elkaar aanvullend te laten zijn. Langjarige consistente sturing is hierbij van groot belang. De verduurzamingsopgave in onze samenleving heeft daarnaast een grote impact op het energiesysteem. Door de toenemende vraag naar elektriciteit is er op de korte termijn zeer mogelijk sprake van netcongestie. Met de grote veranderingen in ons energieverbruik is het noodzakelijk dat de landelijke overheid:

- Meer sturing mogelijk maakt binnen aanvragen voor toegang tot het elektriciteitsnet door het 'first come, first serve' principe breder aan te vliegen;
- Het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) een juridische status toekent, zodat er meer zekerheid is voor netbeheerders en hun investeringen;

- Juridische mogelijkheden biedt voor het stimuleren in decentrale netwerken en slimme oplossingen, zoals het gebruik van (buurt)batterijen etc. Hierdoor wordt de energie infrastructuur ontlast.

Daarnaast is het belangrijk dat:

- De huidige doelen voor de Regionale Energiestrategieën (RES'en) niet formeel verhoogd worden, maar er juist wordt geïnvesteerd in het verzilveren van de gestelde ambities.
- De Wet Collectieve Warmtevoorziening zo wordt aangepast dat gemeentelijke/bovengemeentelijke warmteregisseur een bronnenstrategie kan hanteren. Bovendien vragen we om een werkwijze met kavels die past binnen een als geheel te ontwikkelen en opereren groter warmtenetwerk. Verbondenheid en onderlinge afhankelijkheid van kavels binnen één netwerk is gewenst omdat dat de kosten drukt en omdat het optimaal gebruik van bronnen mogelijk maakt.

Regionale Economie, haven en industrie

De Zuid-Hollandse economie wordt gekenmerkt door een unieke structuur. Zo herbergt onze provincie het grootste haven-industriële complex van Europa, het grootste tuinbouwcluster van de wereld en vruchtbare landbouwgronden: belangrijke spelers in de wereldwijde voedselketen. Daarnaast beschikken wij over talrijke kennis-, onderwijs- en onderzoeksinstellingen. Dit alles bij elkaar maakt Zuid-Holland één van de drijvende krachten achter de Nederlandse economie.

Een aantal jaren geleden is het regionaal economisch beleid overgeheveld van het Rijk naar provincies, maar hiervoor is geen geld beschikbaar gesteld. Hierdoor mist Nederland grote kansen. Daarom pleiten wij voor een structurele financiering voor het uitvoeren van regionaal economisch beleid. In het kader hiervan wijzen wij ook op de recent aangenomen [motie Romke de Jong c.s. \(Kamerstuknummer 33009-124\)](#). Dit is ook van groot belang om de transitie van onze economie te bewerkstelligen. Dit is niet alleen belangrijk voor Nederland, maar ook specifiek voor onze inwoners. Net als in andere delen van het land richt Zuid-Holland zich op het ontwikkelen van de brede welvaart voor onze inwoners. In vergelijking met andere delen van het land blijft deze ontwikkeling achter. Een groot gedeelte van de gebieden van Nederland die zich kenmerken door een lage brede welvaart, bevinden zich in Zuid-Holland. Het is goed dat ook de landelijke politiek hier oog voor heeft en samen met ons werkt aan het bieden van oplossingen hiervoor.

Het haven-industrieel complex verkeert in een omvangrijke grondstoffen- en energietransitie gericht op energiebesparing, de de-carbonisatie (CO₂ neutraliteit), elektrificatie, emissiereductie (NO_x), circulariteit, blauwe en groene waterstof en biobased brand- en grondstoffen. Als we in het haven-industrieel complex geen grote stappen zetten op het gebied van stikstofreductie, komen landelijke doelstellingen voor CO₂-reductie in gevaar. Met de maatwerkafspraken kunnen in Zuid-Holland grote slagen worden gemaakt in de verduurzaming van de industrie en daarmee het verschonen van onze leefomgeving. Het is van groot belang dat de Provincie Zuid-Holland en de landelijke overheid goed samenwerken om dit te bewerkstelligen. Daarom vragen wij:

- Vergunningverlening is cruciaal in het traject van de maatwerkafspraken en drukt zwaar op de beschikbare budgetten en capaciteit. De inzet van de vergunningverlenende capaciteit en financiering daarvan moet lopen via de provincie als het bevoegd gezag.
- Wij staan voor een integrale aanpak en vragen de landelijke overheid deze benadering te omarmen en hierin met ons samen op te trekken. Samen met onze omgevingsdiensten

beschikken wij over de kennis en het overzicht om de samenhang met andere uitdagingen op het gebied van een gezonde leefomgeving te koppelen aan de maatwerkafspraken.

- Bij het vrijvallen van stikstofruimte in Havenindustriële Complex (HIC) naar aanleiding van de maatwerkafspraken, dient deze (deels) ten goede te komen van de Zuid-Hollandse stikstofbank voor verdere verduurzaming van het HIC.
- Op dit moment werkt de landelijke overheid samen met medeoverheden, bedrijfsleven en netbeheerders samen aan het Nationaal Programma Industrie. Het doel van dit programma is het versnellen van de verduurzaming van de industrie door met overheid en bedrijven vraag en aanbod beter op elkaar aan te laten sluiten en besluiten te nemen binnen de hele keten. We zien graag dat dit programma wordt voortgezet.
- De provincie Zuid-Holland zet zich al jaren in voor het verduurzamen van de binnenvaart. Dit doen we onder andere door ons initiatief RH₂INE (Rhine Hydrogen Integration Network of Excellence, waarin wij samenwerken - met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, diverse landen waarin de Rijn stroomt, het Havenbedrijf Rotterdam en Nederlandse provincies - om waterstof toe te passen in de binnenvaart) en onze deelname aan de Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens. Het is van zeer groot belang dat wij ook de komende jaren deze samenwerking voortzetten en de landelijke overheid hier een nog groter commitment toont. Ook gaan we door met het uitrollen van walstroompunten, zodat de binnenvaart minder gebruik hoeft te maken van haar generatoren. Dit vermindert de uitstoot van fijnstof, stikstofdioxide en CO₂. We werken ook graag samen met de landelijke overheid om hier verdere stappen in te zetten.

Vergunningverlening

In Zuid-Holland hechten wij veel waarde aan een gezonde, schone en veilige leefomgeving. Als provincie Zuid-Holland zijn wij het bevoegd gezag voor de vergunningverlening aan, toezicht op en indien noodzakelijk de handhaving op de meest risicovolle bedrijven binnen onze provincie. Ruim 25% van deze meest risicovolle bedrijven (Brzo-bedrijven) in Nederland staan in Zuid-Holland. Om een gezonde, schone en veilige leefomgeving te bevorderen voeren wij voor emissies van potentiële Zeer Zorgwekkende Stoffen (pZZS) uit voorzorg hetzelfde beleid als voor bewezen Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Zo verwachten wij van bedrijven die nieuwe potentiële ZZS gebruiken dat de minimalisatieverplichting meteen wordt toegepast. Om dit beleid goed uit te voeren, vragen wij om:

- Het aanpassen van wet- en regelgeving. Naar onze mening zit landelijke wet- en regelgeving in de weg om de gezondheid van omwonenden en bescherming van de leefomgeving écht voorop te stellen. Wij willen graag de schadelijke uitstoot van (potentieel) gevaarlijke stoffen terugbrengen, maar ervaren hierbij juridische obstakels. Wij denken dat het volgende nodig is voor het beter beschermen van omwonenden:
 - Het beter borgen van het voorzorgsbeginsel in wet- en regelgeving;
 - Het creëren van de mogelijkheid voor de bevoegde gezagen om een minimalisatieplicht op te leggen voor potentieel Zeer Zorgwekkende Stoffen (pZZS);
 - Het versneld invoeren van een Europees verbod op PFAS.
- Het verbeteren van de toegankelijkheid van onze vergunningen is een speerpunt. In dat licht zijn wij bezig met de ontwikkeling van de Altijd Actuele Digitale Vergunning. Hiermee verbeteren wij de transparantie en de informatievoorziening van onze vergunningen voor

bedrijven, burgers en de medeoverheden. Wij pleiten ervoor dit systeem ook landelijke navolging te geven.

Tot slot

We hopen dat bovenstaande input u kan helpen bij het samenstellen van uw programma voor de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. Mocht u op bepaalde onderwerpen nog nadere toelichting willen, kunt u contact opnemen (senior adviseur public affairs) via

Wij wensen u veel wijsheid en succes in de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
plv. secretaris,

voorzitter,

I.A. Kenter

drs. J. Smit

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer (DOS-2023-0003572) te vermelden.
Meer informatie www.zuid-holland.nl/contact